

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 59 0 Ps 026477 21 Rev 2
Banjaluka, 01.09.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću koje sačinjavaju sudije ovog suda i to, Senad Tica kao predsjednik vijeća, te Jadranka Stanišić i Rosa Obradović kao članovi vijeća, u pravnoj stvari tužioca, AB U.b. K.-L., zastupanog po punomoćniku, Advokatskoj firmi S. o.d. B., protiv tuženog, Fabrika ... B. a.d. Z. u stečaju, zastupanog po punomoćnicima, Dr. P.V.A., advokatu iz B. i K. R., advokatu iz B., uz učešće umješaća na strani tuženog, M.V. iz Z., radi utvrđenja osnovanosti potraživanja, odlučujući o reviziji tužioca protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 59 0 Ps 026477 17 Pž 2 od 24.11.2017. godine, na sjednici održanoj dana 01.09.2021. godine, donio je

RJEŠENJE

Revizija se usvaja, presuda Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 59 0 Ps 026477 17 Pž 2 od 24.11.2017. godine ukida i predmet vraća tom sudu na ponovno suđenje.

Odbijaju se zahtjevi tuženog i umješaća na strani tuženog za naknadu troškova odgovora na reviziju.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj 59 0 Ps 026477 13 Ps od 24.04.2017. godine odbijen je zahtjev tužioca kojim je tražio: da se utvrdi da je potraživanje tužioca, kao razlučnog povjerioca prema tuženom u iznosu od 155.226.433,90 KM osnovano u cjelosti; da se utvrdi založno pravo u korist tužioca nad udjelima tuženog u društvima, AB B.E. K.L., B.e. d.o.o. Z., A. d.o.o. Z. i M. d.o.o. Z.; da se obaveže stečajni upravnik tuženog, da potraživanje tužioca kao razlučnog povjerioca u iznosu od 155.226.433,90 KM prizna u cjelosti kao razlučno pravo i da u skladu sa tom odlukom ispravi tabelu priznatih potraživanja, te potraživanje tužioca razvrsta u priznata razlučna prava, a tužiocu omogućiti odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava. Istom presudom tužilac je obavezan da tuženom, na ime troškova parničnog postupka, isplati 24.365,25 KM.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 59 0 Ps 026477 17 Pž 2 od 24.11.2017. godine žalba tužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tužilac revizijom pobija drugostepenu presudu, zbog povreda odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom, da se pobijana presuda preinači i udovolji zahtjevu tužioca ili ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju, tuženi je predložio da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili pak odbije kao neosnovana.

U odgovoru na reviziju, umješak na strani tuženog je takođe predložio da se revizija odbaci kao nedozvoljena ili pak odbije kao neosnovana.

Odlučujući o reviziji tužioca Vrhovni sud Republike Srpske donio je presudu broj 59 0 Ps 026477 18 Rev od 18.09.2018. godine kojom je reviziju odbio.

Povodom apelacije tužioca protiv presude Vrhovnog suda Republike Srpske broj 59 0 Ps 026477 18 Rev od 18.09.2018. godine, Ustavni sud BiH je donio odluku u predmetu broj AP-6534/18 od 23.06.2021. godine kojom je ukinuo presudu Vrhovnog suda Republike Srpske broj 59 0 Ps 026477 18 Rev od 18.09.2018. godine i predmet vratio na ponovno suđenje, zaključujući, da postoji kršenje prava na pravično suđenje iz člana II/3 e) Ustava BiH i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, kada obrazloženja redovnih sudova kao iscrpna, ne ispunjavaju standard mjerila relevantnosti, jer su redovni sudovi prilikom odlučivanja zanemarili dokaznu snagu isprava, kao što su potvrde o registraciji zaloga i rješenje Okružnog suda u Bijeljini kojim se priznaje strana sudska odluka, te kada su proizvoljno utvrdili da nezakonit upis u sudskom registru ima retroaktivno djelovanje, pri čemu je Vrhovni sud Republike Srpske, odlučujući o reviziji, izašao izvan granica odlučivanja, suprotno članu 241. Zakona parničnom postupku ("Sl. glasnik RS", br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu ZPP).

Odlučujući u ponovnom postupku, povodom revizije tužioca protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 59 0 Ps 026477 17 Pž 2 od 24.11.2017. godine, ovaj sud je našao da je revizija tužioca osnovana.

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca kojim traži: da se utvrdi da je potraživanje tužioca, kao razlučnog povjerioca prema tuženom u iznosu od 155.226.433,90 KM osnovano u cjelosti; da se utvrdi založno pravo u korist tužioca nad udjelima tuženog u društvima, AB B.E. K.L., B.e. d.o.o. Z., A. d.o.o. Z. i M. d.o.o. Z.; da se obaveže stečajni upravnik tuženog, da potraživanje tužioca kao razlučnog povjerioca u iznosu od 155.226.433,90 KM prizna u cjelosti kao razlučno pravo i da u skladu sa tom odlukom ispravi tabelu priznatih potraživanja, te potraživanje tužioca razvrsta u priznata razlučna prava, a tužiocu omogućiti odvojeno namirenje iz predmeta razlučnog prava.

Po provedenom postupku prvostepeni sud je utvrdio: da je rješenjem Okružnog privrednog suda u Bijeljini broj 59 0 St 025717 13 St od 08.04.2013. godine otvoren direktni stečajni postupak nad imovinom stečajnog dužnika, Fabrika ... B. a.d. Z. u stečaju; da je tužilac, kao razlučni povjerilac, prijavio svoja potraživanja u ukupnom iznosu od 155.226.433,90 KM, po osnovu ugovora o zalozi akcija i zalozi udjela u društvima; da je na ispitnom ročištu od 25.09.2013. godine, stečajni upravnik osporio potraživanje tužioca i svojstvo razlučnog povjerioca; da je tužilac tužbom, podnesenom prvostepenom sudu 22.10.2013. godine, pokrenuo predmetnu parnicu; da zahtjev iz tužbe tužilac zasniva na pet ugovora o zalozi u kojima je tuženi bio ugovorna strana, četiri ugovora o zalozi akcija, svi od 28.01.2013. godine i jedan ugovor o zalozi udjela od 07.12.2012. godine; da je u ugovorima o zalozi akcija, br. ... od 28.01.2013. godine, br. ... od 28.01.2013. godine, br. ... od 28.01.2013. godine i br. ... od 28.01.2013. godine, u kojima je tuženi bio založni dužnik, predmet zaloge bio isti, obične akcije tuženog čiji je emitent AB B.E. K.-L. u iznosu od 119.022.998 jedinica, te da su se tim ugovorima obezbjeđivala potraživanja tužioca prema trećim licima nastala na osnovu većeg broja zaključenih ugovora o kreditu i ugovora o drugim novčanim transakcijama; da se ugovorom o zalozi udjela od 07.12.2012. godine, koje tuženi ima u B.e. d.o.o. Z., tužilac, kao založni povjerilac, obavezao da će na osnovu zaključenog ugovora o zajmu, omogućiti kreditnu liniju tuženom kao založnom dužniku; da je na ugovore o zalaganju akcija bila ugovorena primjena zakona R.L., a na ugovore o zalozi udjela primjena domaćih propisa; da

tužilac svoj zahtjev zasniva i na ugovorima u kojima tuženi nije bio ugovorna strana, a da se radi o ugovoru o zalozi udjela u društvu, M. d.o.o. Z., zaključenog između AB B.E. d.o.o. K., L. kao založni dužnik, AB U.b. K.L. kao založni povjerilac i M. d.o.o. Z. od 07.12.2012. godine, te ugovoru o zalozi udjela u društvu, A. d.o.o. Z., zaključenog između AB B.E. d.o.o. K., L. kao založni dužnik, AB U.b., K.L. kao založni povjerilac i A. d.o.o. Z. od 07.12.2012. godine; da je u vrijeme zasnivanja založnog prava na udjelima u ova dva društva, kao njihov osnivač i vlasnik sa 100% udjela bio AB B.E. d.o.o. K., L., a da je prije ovog upisa, vlasnik ovih društava bio tuženi; da je zaloga udjela po ovim ugovorima registrovana u registru zaloga (broj ... i ...); da je na osnovu rješenja Inspektorata broj ... od 04.06.2013. godine, u postupku izvršene kontrole kod tuženog, a nakon utvrđenih nepravilnosti u postupku primjene Zakona o deviznom poslovanju ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 96/03, 123/06 i 92/09), Zakona o vanjskotrgovinskoj politici ("Službeni glasnik BiH" br. 7/98) i Odluci o uslovima za dobivanje dozvole za iznošenje sredstava izvan Bosne i Hercegovine u svrhu osnivanja preduzeća u inostranstvu ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br. 22/98), naloženo, pored ostalog, da se izvrši povrat 100% osnivačkih udjela zavisnih privrednih društava A. d.o.o. Z. u iznosu od 253.072.107,00 KM i M. d.o.o. Z. u iznosu od 63.508.825,00 KM koje je Fabrika ...B. a.d. Z. prenio u AB B.E. L. po osnovu povećanja osnivačkog kapitala na način da se u registarskom sudu izvrši promjena vlasništva na udjelima A. d.o.o. Z. i M. d.o.o. Z. u korist tuženog, umjesto ranije upisanog AB B.E. L.; da je shodno tome, promjena vlasnika udjela po rješenju registarskog suda od 26.04.2012. godine (u korist AB B.E. d.o.o. K., L.) bila nezakonita, tako da je AB B.E. L., brisan, a ponovo upisan tuženi kao vlasnik 100 % udjela u ovim zavisnim društvima koji je, u društvu A. d.o.o. Z. iznosio 253.072.107,00 KM, a u društvu M. d.o.o. Z. 63.508.825,00 KM; da je promjena vlasnika u korist tuženog izvršena rješenjem registarskog suda broj 059-0-Reg-13-000415 i broj 059-0-Reg-13-000416, oba od 12.07.2013. godine, kojim je izvršeno brisanje, kao neosnovanog upisa promjene osnivača M. d.o.o. Z. i A. d.o.o. Z. na osnovu rješenja registarskog suda br. 059-0-Reg-11-000 970 i 059-0-Reg-11-000 969 oba od 26.04.2012. godine, kojima je kao osnivač ovih društava upisan B.E. AB R.L. i da je ovo rješenje pravosnažno; da je predmet tužbenog zahtjeva utvrđivanje potraživanja tužioca kao razlučnog povjerioca prema tuženom u iznosu od 155.226.433,90 KM koji je predstavljao zbir pojedinačnih potraživanja tužioca dospjelih na dan 16.05.2013. godine uz navođenje konkretnih pravnih poslova, iz kojih je proizašao taj dug.

Temeljem ovakvog činjeničnog utvrđenja prvostepeni sud je zaključio, s pozivom na odredbe člana 42., 43 i 50. Zakona o stečajnom postupku, da zahtjev tužioca nije osnovan, pa je stoga sudio tako, što je donio odluku kao u izreci prvostepene presude.

Iz razloga odluke prvostepenog suda proizilazi, da kako tužilac nije povjerilac prema stečajnom dužniku, nego je povjerilac prema trećim licima, to tuženi nije lični dužnik tužioca, pa stoga ni tužilac ne može da ima novčano potraživanje u iznosu od 155.226.433,90 KM prema tuženom, shodno odredbama člana 43 Zakona o stečajnom postupku.

Kod takvog stanja stvari, razlučno pravo, čak i da postoji, može da znači samo pravo na odvojeno i prioritetno namirenje iz predmeta razlučnog prava u nominalnom iznosu koji je obezbjeđen zalogom i to u postupku izvršenja.

Imajući u vidu, da tužilac nema upisano (registrovano) založno pravo na teret tuženog, odnosno da tužilac nije dokazao da je u registar zaloga bilo upisano založno pravo na akcijama (kako je to bilo predviđeno i zaključenim ugovorima na koje se primjenjuje litvansko pravo) niti ima dokaz da je založno pravo na udjelima u B.e. d.o.o. Z. upisano u registar zaloga na tuženog kao založnog dužnika prema Okvirnom zakonu o zalogama, prvostepeni sud zaključuje, da slijedom toga, tužilac nije dokazao da je razlučni povjerilac, u smislu odredaba člana 42 Zakona o stečajnom postupku, jer da pojam razlučnog povjerioca podrazumijeva povjerioca stečajnog dužnika koji je svoje potraživanje obezbijedio na neki od zakonom predviđenih načina prije otvaranja stečajnog postupka.

Obzirom da tuženi nije bio ugovorna strana, u ugovorima o zalozi udjela u društvima, A. d.o.o. Z. i M. d.o.o. Z. od 07.12.2012. godine, prvostepeni sud je zaključio, da potraživanje tužioca po osnovu tih ugovora nije osnovano, bez obzira, što je tuženi nakon toga, kasnije, upisan kao vlasnik udjela u tim društvima, jer nezakonit upis vlasništva AB B.E. K. na udjelima u društvima, A. d.o.o. Z. i M. d.o.o. Z., koje je AB B.E. K. založio na osnovu ugovora od 7.12.2012. godine, ne može da proizvede nikakve pravne posljedice u odnosu na tuženog.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja prvostepenog suda i zaključak tog suda, pa je sudio tako, što je donio odluku kao u izreci drugostepene presude.

Odluka drugostepenog suda nije pravilna.

Naime, prema stanovištu izraženom u odluci Ustavnog suda BiH broj AP: 6534/18 od 23.06.2021. godine, minimiziran je značaj pravosnažnog rješenja Okružnog suda u Bijeljini broj 12 0 V 005914 18 V 3 od 04.07.2018. godine, koje je u cjelosti potvrđeno rješenjem Vrhovnog suda Republike Srpske broj 12 0 V 005914 18 Gž 3 od 25.09.2018. godine, a kojim je priznata strana sudska presuda Okružnog suda u K., Republika Litvanija od 11.11.2015. godine, koja je postala pravosnažna 16.06.2016. godine.

Kako je navedenom stranom sudskom presudom, čijem priznanju je udovoljeno rješenjem Okružnog suda u Bijeljini broj 12 0 V 005914 18 V 3 od 04.07.2018. godine, odlučeno:

- da se ostavlja bez raspravljanja zahtjev tužilaca u tom postupku, AB B.E. K. i Fabrike ... B. a.d. Z. u stečaju, za priznanje nevažećim taksativno pobrojanih ugovora od 1-6, koje su 30.11.2012. godine međusobno zaključili AB U.b. K. i firme čiji je 100% osnivač AB B.E. K.;
- da se u preostalom dijelu tužbeni zahtjev u cjelosti odbija, (a radi se o zahtjevu kojim su tužioci u tom postupku, AB B.E. K. i Fabrika ... B. a.d. Z. u stečaju, tražili utvrđenje ništavosti ugovora koji su taksativno pobrojani od 1-21 u obrazloženju rješenja Okružnog suda u Bijeljini broj 12 0 V 005914 18 V 3 od 04.07.2018. godine, koje ugovore su međusobno zaključili AB U.b. K. i tužioci, pobliže opisanih u navedenom rješenju o priznanju strane sudske presude), po ocjeni Ustavnog suda BiH, pravosnažno rješenje Okružnog suda u Bijeljini broj 12 0 V 005914 18 V 3 od 04.07.2018. godine, kojim je priznata navedena strana sudska presuda, rasvjetljava međusobne odnose parničnih stranaka i drugih učesnika u ovom družničko-povjerilačkom odnosu, te ukazuje da su svi ugovori čija se ništavost tražila ostali na snazi.

Kada se ima uvidu, da je tuženi, Fabrika ... B. a.d. Z. u stečaju zajedno sa firmom kćerkom, AB B.E. K., čiji je 100 % vlasnik i osnivač, bio aktivno legitimisan da vodi parnicu i traži utvrđivanje ništavosti ugovora, koje su zaključili AB U.b. K. i „treća lica“, po ocjeni Ustavnog suda BiH, zapravo govori o odnosu Fabrike ... B. a.d. Z. u stečaju i „trećih lica“ (zavisne firme, odnosno firme čiji je osnivač tuženi i 100 % vlasnik i koje bez odluke tuženog ne mogu sklapati pravne poslove), zbog čega je odnos tuženog, Fabrike ... B. a.d. Z. u stečaju i povezanih firmi (treća lica) valjalo sagledati kroz prizmu Zakona o privrednim društvima ("Službeni glasnik Republike Srpske", br. 127/08, 58/09 i 100/11).

Kako je drugostepeni sud propustio, da s aspekta pravilne primjene materijalnog prava, konkretno, Zakona o privrednim društvima, cijeni, odnos tuženog, Fabrike ... B. a.d. Z. u stečaju i povezanih firmi (treća lica), ima se uzeti, da je zbog pogrešne primjene materijalnog prava propustio utvrditi činjenice relevantne za odluku o zahtjevu iz tužbe.

Nalazeći da je drugostepeni sud, zbog pogrešne primjene materijalnog prava propustio utvrditi činjenice relevantne za odluku o zahtjevu iz tužbe, ukazuje se, da suprotno stanovištu

drugostepenog suda, Ustavni sud BiH smatra, da činjenica, da je tuženi, Fabrika ... B. a.d. Z. u stečaju upisan u sudskom registru kao osnivač društva A. d.o.o. Z. i M. d.o.o. Z., nakon što je tužilac, AB U.b. K. kao založni povjerilac zaključio ugovor o zalozi sa AB B.E. K., kao založnim dužnikom na udjelima društva A. d.o.o. Z. i M. d.o.o. Z., ne može da utiče na stečeno pravo tužioca iz ugovora o zalozi, registrovano kod Registra zaloga, Ministarstva BiH.

Kako je drugostepeni sud, slijedom datih razloga, zbog pogrešne primjene materijalnog prava propustio utvrditi činjenice relevantne za odluku o zahtjevu iz tužbe, to je ovaj sud, primjenom člana 250. stav 2. ZPP, donio odluku kao u izreci ovog rješenja.

U ponovnom postupku drugostepeni sud će, pravilnom ocjenom svih provedenih dokaza, te pravilnom primjenom procesnog i materijalnog prava, donijeti na zakonu zasnovanu odluku.

Na drugačiji zaključak suda ne utiče činjenica, da su tuženi i umješak na strani tuženog dostavili podnesak ovom sudu dana 24.08.2021. godine kojim se izjašnjavaju povodom odluke Ustavnog suda BiH broj AP-6534/18 od 23.06.2021. godine.

Cijeneći da odgovor na reviziju, tuženog i odgovor na reviziju, umješaka na strani tuženog, nisu bili nužan i neophodan trošak, u smislu odredaba člana 387. ZPP, to je ovaj sud odbio zahtjev istih da im se naknade troškovi na ime odgovora na reviziju.

Predsjednik vijeća
Senad Tica

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić

